

Perheenemäntäjärjestöt ja yhteiskunta

Rannveig Olsen.

Me olemme maassa, jonka perheenemäntäjärjestöt kauan ovat olleet yhtenä tärkeimmistä tekijöistä yhteiskunnassa, mitä päämäärää kohti me toiset vielä kuljemme ja jonka toivomme saavuttavamme.

Kiitos niiden johtavien suomalaisten miesten, jotka ovat ymmärtäneet kansan menestyksen ja viihtyisyyden merkityksen olevan siinä, että perheenäideillä on hyvä ja perusteellinen koulutus. He ovat tukeneet perheenemäntäjärjestöjä ja kiittäen ottaneet vastaan sen avun, jota nämä tekevät herätys- ja valistustyöllään yhteiskunnan ja maan parhaaksi. He ovat ymmärtäneet, mitä merkitsee kansanterveydelle ja maan talouselämälle omistaa valistunut perheenemäntäpolvi, sen sijaan kun me vielä huokailimme johtavien miestemme ymmärtämystä.

Ehkä se johtuu siitä, että perheenemännät eivät itse ole ymmärtäneet arvostaa itseään yhteiskuntaihmisinä, ja liian kauan ovat eläneet vanhassa uskossansa, että he ovat vain edesvastuuton lisäjoukko miesten rinnalla, että kodilla ei ole mitään tehtävää yhteiskunnan kanssa, että se on vain jonkinlainen keidas erämaassa. Tämän uskon ovat naiset saaneet miehiltä, jotka vanhan tavan mukaan tahtovat nähdä puolisonsa vain omana naisenaan eikä ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Nyt alkaa kuitenkin vähitellen selvitä yhdelle ja toiselle, että yhteiskunnan muodostavat juuri tuhannet kodit, että yhteiskunnan olemassaolo riippuu kodeista — ja että kodin olemassaolo ensi sijassa riippuu perheenemännästä.

Sen herätys- ja valistustyön kautta, jota emäntäjärjestömme vuosien kuluessa on harjoittanut emäntien parissa, ovat yhä useammat heränneet "Prinsessa Ruususen unestansa", heränneet ymmärtämään, että heillä on tehtävää muuallakin kuin vain omassa kodissaan.

Hellelle alkaa selvitä, että he yksinkertaisesti

ovat yhteiskunnan jäseniä, eikä vähimmän tärkeitäkään. He alkavat katsella ympärilleen. Ja kun perheenemäntä herää ja alkaa katsella ympärilleen, merkitsee se sitä, että hän ryhtyy toimimaan.

Kun tiede ymmärsi, että kansanterveys ratkaisevalta osalta riippuu ehkäisevästä työstä, ymmärsivät myös johtavat miehet, että kansaa piti valistaa, ja erityisesti niitä, joilla on vastuu ravitsemuksesta, perheenemäntiä.

Samanaikaisesti teki maailmantilanne välttämättömäksi mahdollisimman suuressa määrässä käyttää maan omia ruoka-aineita ja tuotteita.

Perheenemäntäliittomme järjestöineen, joita on koko maassa sen pohjoisimmista ja eteläisimmistä osista, otti asian huolekseen ja tarjosi apuaan.

Norjan Perheenemäntäliitto suunnitteli ja järjesti kurseja ja luentoja yhdessä valtion viljavaraston, maitokeskuksen, liha- ja kalakeskusten kanssa, samanaikaisesti tehden työtä vihannesten käytön lisäämiseksi ja maan omien vitamiinilähteiden käyttämiseksi.

Vaikuttavat vihannesten näyttelyt, joita useat meidän perheenemäntäyhdistyksistämme ovat viime vuosina järjestäneet niinkin kaukana pohjoisessa kuin 70:nneellä leveysasteella olevilla merensaarilla, jota miehet eivät kertakaan ole pitäneet edes yrittämisen arvoisena, ovat loistavina esimerkkeinä siltä, mitä voidaan saada, kun perheenemännät ryhtyvät puuhaan. Seuduilla, joilla käytännöllisesti puheen aikaisemmin tunnettiin useita vihanneksia vain nimeltä, ovat emännät järjestöjensä avulla saaneet aikaan hyvinjärjestettyjä kasvitarhoja, ja näyttää siltä, että vihannekset, joiden ei ole voitu ajatellakaan kasvavan näillä leveysasteilla, antavat hyvän tuloksen.

Kun pääkaupungin hammaslääkärit ja koululääkärit tutkimuksissaan olivat löytäneet sopivimman kokoonpanon lasten aamiaiselle ja

saattaneet sen käytäntöön yksityisiin kouluihin, ottivat perheenemännät tehtäväkseen saattaa tämän kouluamiaisien yleiseksi sekä koulussa että kodeissa.

Kautta maan ovat meidän emäntäyhdistyksemme pitäneet luentoja tästä *Oslo-aamiaisesta* ja ovat saaneet sen käytäntöön useissa kouluissa. Yksityistapauksissa maksaa perheenemäntäyhdistys vähävaraisista kodeista olevien lasten maidon.

Tällä ja monella muulla tavalla suorittavat meidän perheenemäntäjärjestömme yhteiskunnalle ja kansanterveydelle välttämätöntä työtä ilman kenenkään tukea, vain lukuisien perheenemäntien tarmokkaan ja vastuuntuntoisen työn turvin.

Jo varhain vaati Norjan Perheenemäntäliitto pakollista kotitalous- ja käsityöopetusta kansakouluihimme. Tätä vaatimusta me olemme nyt laajentaneet käsittämään myöskin ammattikouluja, joissa huolehdittaisiin nuorten tyttöjemme jatko-opetuksesta ruokataloudessa ja hygieniassa sekä lastenhoidossa ja lastenpsykologiassa. Tämä vaatimus on jo kauan saanut hyvin hiukan ymmärtämystä miesten puolelta, jotka hallitsevat yhteiskunnan pääomaa ja määräävät varojen tasaamisesta. Käytännöllisesti katsoen he ovat hyväksyneet niinsanotun yleiskoulutuksen, sekä poikien ammattikoulutuksen, mutta muutamat kaikkein ymmärtämättömmistä ovat leimanneet emäntäkoulut jopa ylellisyyslaitoksiksi, joita ilman voidaan olla, kun vaikeat ajat lähesivät.

Sellaisessa laajassa ja harvaan asutussa maassa kuin Norja, on selvästikin suuria vaikeuksia, mitä tulee järjestelyihin maan eri osissa. Tämä koskee kaikenlaisia raha-apuja, myös kouluja ja oppilaitoksia koskevia.

Useimmista maalaiskouluistamme puuttuu sekä tyttöjen käsityön opetus että poikien veisto-opetus, samalla kun koko opetusajaksi on rajoitettu mahdollisimman pieneksi.

Sellaisena vaikeana aikana, jota nyt elämme, jolloin on mitä suurimpia vaikeuksia sellaisellakin henkilöllä, jolla on hyvä koulutus ammattiinsa, on itsestään selvää, että sillä, jolla ei ole ollenkaan tai vain vähäinen ammatti-

koulutus, mahdollisuudet ovat vielä paljon pienemmät.

Näyttäisi tarpeelliselta ajatella, että vaadittaisiin antamaan nuorille mahdollisuuksia koulutukseen, joka helpottaisi heidän olemassaoloaan ja loisi sekä välillisiä että välittömiä tuloja sellaisille pikkuyhteiskunnille kuin esim. meidän kalastajaseutumme kaukana pohjoisessa, missä väestö käytännöllisesti katsoen ehdottomasti riippuu kalastuksesta, joka taas riippuu säästä ja tuulesta, ja monista muista hällähtelevistä tekijöistä.

Monilla näistä seuduista ovat perheenemäntäyhdistyksemme panneet toimeen kutomakursseja ja talouskursseja tytöille ja toisin paikoin suutarikursseja pojille.

Metsä- ja kalastajaseuduilla, jossa ruoanlaitosta huolehtivat yksinomaan pojat, on järjestetty ruoanlaittokursseja pojille. — Nämä kurssit ovat herättäneet suurta innostusta ja nuoret pojat ovat tulleet kursseille yhtä miellään kuin tytötkin.

Pohjoisessa, missä on pitkät talvikuukaudet ja lyhyt kouluajka, on kaikkein tärkeintä järjestää jotain askartelua pienemmille lapsille. Norjan Perheenemäntäliitto on tehnyt ainutlaatuisia työtä työtupa-asian hyväksi. Meidän yhdistyksillämme on n. 70 työtupaa.

Kaikilla näillä yrityksillä on luonnollisesti suuri merkitys, ei vain nuorten oppimisen kannalta, vaan myös kodin talouden ja siis myös koko yhteiskunnan talouden kannalta.

Sangen paljon ovat nämä yhteiskunnalle hyödylliset yritykset tuottaneet kodille, ei vain välillisiä tuloja siten, että nuoret pojat ja tytöt tekevät nyt työt, jotka ennen piti teettää vieraalla työmaalla, mutta myös välittömiä tuloja kotiteollisuustöitä ja turistiesineitä myytäessä.

Niillä seuduilla, joissa näitä kursseja on järjestetty, ovat sekä kodit että seudun arvohenkilöt osoittaneet suurta kiitosta emäntäyhdistyksille, ja tämä kiitollisuus on lupauksena siitä, että perheenemäntäjärjestö on valloittamaisillaan yhtä rakastetun ja arvossapidetyn aseman yhteiskunnassa kuin emäntä kodissa.

Viimeinen yritys, jonka Norjan Perheenemäntäliitto on pannut alulle, ovat suuret ra-

vintomessut, jotka Norjan Perheenemäntäliiton johtaja, rouva Amalie Øvergaard on ottanut tehtäväkseen. Yhdessä suurimman ruokatalouserikoistuntijamme Henriette Schønerberg-Erkenin kanssa hän on parin vuoden aikana matkustanut näiden messujen mukana ja käynyt monissa paikoissa eteläisimmästä Norjasta Pohjoisen jäämeren pieniin kalastajakyliin saakka.

Se, että rouva Øvergaard on voinut vaikuttaa myös kaikkiin miehiin niissä paikoissa mihin hän on tullut mukanaan 40 painavaa matkakolaa ja useita apulaisia, ei herätä ihmettelyä, kun kuulemme, mitä kaikkea on näillä messuilla, joita sanomalehdistö on sanonut: "Perheenemäntien liikkuvaksi yliopistoksi." Ensiksikin täysin uudenaikainen keittiö kaikkein välineineen, joita perheenemännillä on käytettävissä työn helpottamiseksi ja hygienisesti tyydyttävän tuloksen saavuttamiseksi.

Sen lisäksi on runsaasti muuta katseltavaa, nykyajan mainostaidon mukaan rakennettua — loistavista ihmiskuvista monenlaisiin muihin kuviin ja graafisiin tauluihin saakka, jotka esittävät väärin ja oikein kokoonpantua ravintoa. Tätä esittää myöskin näyttelypöytä, jossa on oikea ravinto joka ikäkautta varten, diettiruoka, raskaudenajan ruoka j.n.e.

Kaikkialla otetaan paikallisia tuotteita mahdollisimman paljon. Myöskin pikkulasten hoitoa koskeva näyttely on järjestetty. Ja painottaakseen sitä seikkaa, että ruumiille on yhtä tärkeitä saada oikea ravinto kuin saada vahvistavaa ja oikeata liikuntaa, annetaan voimistelun ja ruumiinkulttuurinäytöksiä, hiusten ja ihonhoidon opastusta y.m.

3 à 4 päivää ovat messut joka paikassa. Monien ravinto-opillisten y.m. luentojen ohella pidetään esitelmiä ruumiinkulttuurista, hygieniasta ja hampaiden hoidosta, kotitaloudesta ja kasvatuksesta, raskaudenajasta, lastenhoidosta ja lasten psykologiasta, sekä vaikeista kansantaudeista, syövästä ja tuberkuloosista.

Kaikkialla ovat messut herättäneet suurta huomiota, ihmisiä on tullut ajaen, soutaen ja

jalkaisin penikulmien pituisia matkoja kuulakseen ja nähdäkseen.

Kylien ja seutujen arvohenkilöt, lääkärit ja hammaslääkärit ovat auliisti antaneet apuaan, he ovat antaneet huoneistoja käytettäväksi ja pitäneet esitelmiä. Sekä sanomalehdistö että lääkärit ovat ylistäneet tätä yritystä. He pitävät sitä ainutlaatuisena kansanterveyden lupauksena ja rohkaisuna niille, jotka työskentelevät parempien ravinto-olojen saavuttamiseksi.

Erikoisena elämyksenä ovat messut olleet pohjoisten läänien väestölle, joka ei ole tottunut siihen, että heidän luokseen tullaan tietojen ja taitojen kera.

Uusi elämä, uudet harrastukset ja uusi elämänrohkeus todistavat siitä, mitä nämä messut ovat tuoneet heille, jotka elävät kaukana eristettynä kaikesta uudesta, mitä viime vuosien tutkimus on tuonut esille. Perheenemäntäjärjestö on näiden messujen välityksellä edistynyt tarkoituksessaan tulla tärkeäksi tekijäksi yhteiskunnassa.

Kiitos ja kunnia lankeaa ennen kaikkea johtajallemme, rouva Amalia Øvergardille, joka henkilökohtaisesti on järjestänyt koko messut, ja tämä suuri yritys kansanterveyden hyväksi on herättänyt parin suuren liikkeenharjoittajan mielenkiintoa, ja he ovat tukeneet sitä raha-avuin.

Viimeinen suuri yritys, jonka Norjan Perheenemäntäliitto on pannut alkuun, on yritys tehdä "äitienpäivästä" *äitiysavustuksen päivä* järjestämällä kautta maan omalla leimallamme varustetun merkin myynti, jotta voitaisiin järjestää synnytyslaitoksia, äitiysavustuksia ja neuvonta-asemia.

Yritystä kokeiltiin ensi kertaa viime vuonna parissa suurimmista lääneistämme. Tänä vuonna myytiin merkkiä kautta koko maan, ja tulos oli sekä ilahduttava että rohkaiseva. Saaduista tuloista 1/3 menee sen läänin äitiysavustusrahoon, missä rahat on koottu ja 2/3 menee valtakunnanrahoon. Läänissä, joissa hätä on suurin, voidaan rahapuja anoa sekä läänin- että valtakunnan rahastoista. Tällä viimeisellä suurella yrityk-

sellä toivomme voivamme auttaa useita äitejä ja lapsia.

Samanaikaisesti näiden suurien käytännöllisten yritysten kanssa tehdään valistustyötä esitelmien ja opintokerhojen muodossa. Me katsomme yhdeksi tärkeimmiksi tehtäviksi yhteiskunnassa herättää perheenemäntä ymmärtämään vastuu, ei vain siitä mitä kodissa tapahtuu vaan myös siitä, mitä tapahtuu yhteiskunnassa, jonka jäsen hän on.

Taistelu naisten hyväksi ei nykyisin ole taistelua äänioikeudesta ja tasavertaisuudesta miesten kanssa, ne on jo saavutettu, vaan se on taistelua saada naiset käyttämään oikeuksia, joita miehet ovat olleet heille antamassa yhteiskunnassa.

Huimaavan kehityksen mukana, mikä on tapahtunut viimeisen ihmisiän aikana, on yhteiskunnallisten probleemien lukumäärä ja suuruus lisääntynyt pelottavassa määrässä.

Huuto naisista on viime vuosina tullut voimakkaammaksi ja perheenemännille, jotka muodostavat suurimman osan naisista, asetetaan yhä useampia ja suurempia vaatimuksia.

Perheenäitien pitää pian päästä selville, että ongelmat, jotka nyt ovat polttavia sekä kodin että yhteiskunnan olemassaololle, eivät ole vain miesten asia, mutta ennenkaikkea myös naisten asia, kansakunnan asia, lastemme asia, ja vastuuta kehityksestä ei voida työntää vain miehelle.

Kaikki vaatii uudistusta. Perheenemännät näyttäkööt myös tahtonsa olla mukana uudistuksissa. Meidän perheenemäntäjärjestöllämme on mahdollisuus voida tulla suureksi, tärkeäksi tekijäksi yhteiskunnan uudistamisessa. Herätystyön, jota tehdään, nähköön perheenemäntäjärjestömme nyt yhdeksi tärkeimmistä yhteiskunnallisista tehtävistä.

Perheenemännille selvitettäköön, ettei hyödytä istua paikallaan ja valittaa, ettei heitä oteta huomioon, ettei heidän kehitysvaatimustaan tunnusteta ja ettei hyödytä heittää syytä miesten niskoille.

On totta, että he eivät saa ymmärtämystä miehiltä. Aivan johdonmukaisesti mies ajattelee seuraavasti: Kun naiset itse pitävät näitä vaatimuksia niin tärkeinä, niin tahtovat he

saada naisia paikkoihin, joissa asiat järjestetään — ja siihen on heillä täysi oikeus. Ja sen vuoksi pitää siis saada naiset ymmärtämään, ajattelemaan ja toimimaan käytännössä. Yhteiskunnan johdossa on edelleen käytännöllisesti katsoen vain miehiä. Nykyisin istuu vain yksi ainoa nainen suurkäräjillemme.

Meidän probleemamme ovat nyt niin suuret, että miehet ja naiset yhdessä ratkaiskoot ne. Me tiedämme, että missä mies ja nainen eivät yhdessä vastaa kodista, siellä on koti heikko. Liian kauan on yhteiskunta ollut heikko sen vuoksi, että vastuu on ollut vain miehen harjoitella.

Kun me katselemme, mitä tapahtuu ulkona maailmassa nykyisin, eikö miehillä ole oikeus kysyä: Missä ovat naiset, nukkuvatko he edelleen? Se, että miessuku ei ole kadottanut uskoaan naisiin, ja että nyt on naisten itsensä ratkaistava, tulevatko he tekemään sen, riippuu monista vastuuntuntoisten miesten lausunnoista, joita he ovat julkaisseet sanomalehdissä.

Monet suuret henget ovat nähneet kauas eteenpäin. Kun suuri ranskalainen filosofi Rousseau kerran kirjoitti: "Onneton se vuosisata, jolloin naiset kadottavat valtansa sen vuoksi, etteivät he anna itselleen arvoa äiteinä, se on viimeinen askel turmioon" — niin pitää meidän nyt kysyä itseltämme: seisommeko me nyt viimeisen askeleen edessä?

Kansakunta on kansa, ihmiset, miehet ja naiset. Legioon on joukko marssivia sotilaita. Suuri osa maailmasta on nyt muuttunut kansakunnasta legioonaksi. Missä on syy, ja missä vika? Kaikkialla huutavat vastuuntuntoiset miehet naisia. Mitä nämä miehet meiltä odottavat? Yksinkertaisesti, että me pelastaisimme kansakunnan.

Ja he toivovat, että perheenemännillä vielä on niin paljon alkuperäisiä äidinvaistoja, että he lähtevät taisteluun varoittaakseen ja suojellakseen sukupolvea. Ruotsalainen humanisti tri Ahlberg sanoo: "Samassa määrässä kuin usko ihmiseen laskee, kasvaa usko valtaan ja väkivaltaan." Todella lienee usko ihmiseen nykyhetkellä minimissä, kun me katselemme,

mitä ympärillämme tapahtuu. Monet miehet katsovat nyt viimeisin toivon rippein äiteihin. Tahtovatko he tulla rakentamaan uskoa ihmiseen eikä vain hiljaa katsella, että kaikki suuret keksinnöt, jotka on tehty viimeisen parin ihmisiän aikana, naisten passiivisuuden avulla käytetään elämänarvojen hävittämiseen.

Eikö Pohjolan naisten keskuudesta, joilla vielä on vapautensa ja poikansa hallussaan, voi lähteä niin valtava nousu, että sen vaikutukset leviäisivät kauas yli Euroopan, ja eikö Pohjolan naisten joukosta voisi lähteä niin läpitunkeva huuto, että se kohtaisi myös masentuneet äitiraukat kaikkialla, huuto nousta puolustamaan lapsiaan, vai vain eläinäidilläkö

on äidinvaistot jäljellä ja tahto suojella lapsiaan?

Kun lordi Runciman lähetettiin viime vuonna syksyllä välittäjäksi Tšhekkoslovakian kysymyksiin, vaati hän saada vaimonsa mukanaan sihteeriksi. Sanomalehdet kirjoittivat silloin: On lohdullista tietää, että viisas ja vastuuntuntoinen nainen on mukana ratkaistaessa sotaa ja rauhaa koskevia kysymyksiä.

Eikö se ole hälytys meille perheenemäntäjärjestöille lähteä herättämään äidit vastuuntuntoisuuteen, niin että he hankkivat itselleen välttämättömät tiedot. Silloin myös miehemme pitävät meitä tukenaan paljon laajemmilla aloilla kuin ennen yhteiskuntaa hallittaessa ja maan ja kansan hyvinvointia ratkaistaessa.

11
12
13
14
15